

Terör Örgütlerinin Mücadele İradesini Tüketmenin Yolu: Askeri Operasyonlar

Terör Örgütlerinin Mücadele İradesini Tüketmenin Yolu: Askeri Operasyonlar^[1]

Rıfat Serav İlhan

Giriş

Yasa dışı silahlı örgütler – terör örgütleri vb.- varlıklarını devam ettirebilmek için içinde buldukları çatışma ortamına ve ortamın koşullarına uyum göstermek zorunda kalmak gibi bir görevle karşı karşıya kalmaktadır. Uyum sağladıkları ölçüde yeni imkân ve kapasiteler ile yeteneklere sahip olarak tehdit potansiyellerini devam ettirebilmektedirler. Örgütlerin uyum sağlaması ve varlıklarını sürdürmesi, terör örgütü mensuplarının ortaya çıkması ve sürdürülmesi ile iç içe geçmektedir. Silahlı mücadele iradesinin varlığı bütün silahlı örgüt ve organizasyonların düşman unsurlara karşı girdikleri çatışmalardan başarılı bir şekilde ayrılıp ayrılmayacaklarını belirleyen önemli bir insan faktörü olarak kabul edilmektedir. “Savaşma iradesi” ya da “mücadele iradesi” olarak bu yazıda kullanılmış olan kavram yabancı kaynaklarda “will to fight” olarak ifade edilmektedir.

“Savaşma iradesinin” ölçülmesi konusunda bu güne kadar geliştirilmiş bir araç bulunmamaktadır. İradenin ölçülmesi ile ilgili çalışmaların daha çok model ve rehber düzeyinde olduğu görülmektedir. Mücadele iradesi kavramı zaman zaman hatta sıklıkla –gerek araştırmacılar gerekse uygulayıcılar ya analistlerce- “moral” adı verilen kavram ile karıştırılmaktadır. Moral tanım olarak oldukça belirsiz olmakla birlikte öngörülmesi zor, geçicilik arz eden, değişken-oynak duruma bağlı ya da koşullardan çok fazla etkilenen bir olguyu yansıtmakta olup, bu nedenle de “mücadele-savaşma iradesini” etkileyen bir faktör olarak bu yazıda ele alınmamış ve değinilmemiştir. Ancak yine de pek çok analist, uygulayıcı ya da araştırmacılar mücadele iradesi ve azmini değerlendirme ve öngörülebilirlikte bulunmada moral kavramına başvurmakta olduğu görülmekte bu da hatalı ve “yanlı” sonuçların ortaya çıkmasına bir eğilim yaratmaktadır. Verdun savaşında Almanların Fransız birliklerinin düşük moral nedeniyle çabuk dağılacığına yönelik öngörü ve inançları, kendilerine teslim olan Fransız askerlerinin beyanlarına ve ele geçirilen askerlerde gözlemedikleri düşük moralde kaynaklanmaktaydı. Fransız birlikleri içerisinde moral düşüklüğü yaşayan askerler olsa dahi, Alman saldırılarına rağmen Fransız askerlerinin savaşma azim ve iradeleri kırılmamış ve Almanlar Verdun Muharebesini bu yanlış değerlendirme nedeniyle kaybetmişlerdi. Çatışma öncesinde, çatışma anında ve sonrasında moral düşüklüğü bireysel anlamda olsa dahi, savaşma azim ve iradesinin devam etmesi muharip personel açısından oldukça alışık ve yaygın bir durumdur. Mutsuz olmak, moral bozukluğu yaşamak oldukça öznel olup, sanyeler içerisinde değişebilirliği nedeniyle savaşma iradesini değerlendirmede oldukça güvenilmez bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Savaşma ya da mücadele iradesinin değerlendirilmesi ve ölçülmesi sadece kendi birlik ve ordusunun savaşma yeteneği ve yetkinliği hakkında fikir vermekle kalmamakta, düşman unsurun savaşma ve mücadele irade-azminin kırılması için neler gerektiği konusunda da fikir vermektedir. Dolayısıyla düşman unsurlara karşı gerçekleştirilecek operasyonların planlanmasında düşmanın mücadele-savaşma iradesini etkileyen faktörlerin bilinmesi stratejik açıdan önem arz etmektedir. Bu yazıda terör örgütlerinin (TÖ) – özellikle de PKK gibi gerilla tarzında bir örgütlenmeyi benimsemiş olan TÖ’leri, grupları ve mensuplarının silahlı “mücadele iradelerini” etkileyen bazı temel faktörler ve bu faktörlerin hesaba katılarak TÖ’ne karşı benimsenmesinde fayda görülen Askeri ve güvenlik operasyonlarının kapsamını ele almıştır.

TÖ’lerinin silahlı mücadele iradelerinin devamlılığında ve ortaya çıkmasında etkide bulunan bu faktörler: 1) hareket özgürlüğü ve eylemselliğin devamlılığı 2) Liderlik 3) Grup beraberliği 4) Fiziki ve maddi imkân ve kapasite şeklinde başlıklara ayrılmıştır.

Hareket özgürlüğü ve eylemselliğin devamlılığı

Terör örgütlerinde şiddet eylemi grup bütünlüğünün korunması ve silahlı mücadele iradesinin devam ettirilmesi ile iç içe geçmektedir. Terör örgütlerinin çatışma halini sürdürmesi grup bütünlüğünün güçlenmesini sağlayarak, örgüt üyelerinin düşman olarak gördükleri hedefe karşı savaşma motivasyonunun artarak devam etmesine neden olabilmektedir (Post, 1987). Paradoksal gibi gözükse de terör eylemlerinden sonra örgütlere yönelik cezalandırma ve devletin caydırıcı gücünü gösterme amacıyla yapılan askerî mukabele operasyonları terör örgütlerinin grup bütünlüklerinde güçlenmeye, savaşma-mücadele isteklerinde artma ve gelecekte ortaya çıkan terör eylemlerinde artışa yol açtığı bildirilmektedir (Silke, 2005: 241). Özellikle gerilla tarzı eylem pratiği içerisinde olan terör örgütlerinin askerî unsurlara yönelik gerçekleştirdiği saldırıların ardından gerçekleştirilen askerî mukabele operasyonlarının saldıran terör grubunu bütünüyle imha edemeden tanımlanması, terör grubu mensuplarının gelecekteki eylemler için daha da cesaretlenmesine neden olmaktadır. Karşılıklı çatışma halinin tarafların silahlı mücadele iradesini tüketecek düzeyde kayıplara yol açmaması terör örgütlerinin hayatta kalınlarını sağlayacak yeni yöntem ve yetenekler gelişmesine fırsat vermektedir. Evrimsel bakış açısından bu durum çatışma ekosisteminde bulunan çatışmanın tarafların çatışma ortamını birlikte şekillendirip, birlikte evrimleşmesine yol açan itkiyi ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla terör örgütleri, şiddet eylemleri aracılığı ile devletleri kışkırtarak oluşturdukları karşıt tepki sonucunda grup üyelerinin bütünlüğünü koruyabilmekte ve güçlendirmekte, böylelikle grup üyelerinin savaşma motivasyonlarının devam etmesini ve silahlı mücadeleye olan inançlarının güçlenmesini sağlayabilmektedirler.

Terör örgütlerinin eylemsel bir kısıtlılık içerisine girmesi ise örgütlerin uzun dönemde etkisizleşmesine neden olabilmektedir. Eylemsizlik halı – her terör örgütü için farklı bir ölçütü vardır - terör örgütlerinin kendi içlerine çökerek etkisiz hale gelmelerine neden olan, örgüt üyelerinin duygusal anlamda örgütten ve örgüt liderliğinden koptuğu bir grup sürecini ortaya çıkarabilen faktörlerdendir. Dolayısıyla terörizmle mücadele yöntemlerinin ve stratejilerinin, terör örgütlerinin eylemsiz hale gelerek, kendi içlerine çökerek etkisiz hale gelmesine yol açacak şekilde planlanması oldukça önemli görülmektedir.

Terör örgütü mensuplarının hareket serbestliğini kısıtlamayı amaçlayan, “kaynağında bulup yok etme” tarzındaki hareket ve operasyonlar güçlü bir istihbarat desteği ile birlikte terörist unsurların eylemlerine ulaşmadan etkisiz hale getirilmesini temel alarak, örgütün eylem yaparak etki oluşturma gücünü elinden alabilmektedir. Örneğin, Terör örgütü PKK’ya yönelik İHA, SİHA aracılı nokta operasyonlarının devamlılık gösterecek şekilde icra edilmesi, arazinin ve alanın tutulacak şekilde işlenilmesi, kalekolların terörist eylemlerine karşı stratejik düzeyde koruma sağlayabilmesi,

baskın tarzında icra edilen uyar birlik operasyonlarının eş güdümlü olarak 7 gün 24 saat süreklilik arz edecek şekilde gerçekleştirilmesi, hedef alınan terör gruplarının eylem yapma imkanı ve yeteneklerini kısıtlamış, belirsizlik içerisinde bırakarak risk alma isteği ve motivasyonlarını belirgin olarak düşürmüştür.

Kırsal arazide gerilla tarzı bir yapılanma ile üslenen TÖ'ne karşı bu anlamda askeri operasyonların arazi ve alan hakimiyetini esas alacak şekilde düzenlenmesinin, terör örgütlerinin silahlı mücadele iradesinin hareket ve eylemsel kısıtlılık nedeniyle tüketilmesinde önem arz ettiği görülmektedir. Özellikle kırsal ve dağlık alanları girilmez ve dokunulmaz olarak müttefinkçi terör örgütlerine karşı bu tarz operasyonlar terör örgütü mensuplarının eyleme geçme ve örgüt içerisinde faaliyet göstermelerini psikolojik anlamda anlamsızlaştırmakta ve çatışma ataleti içerisine hapsedmektedir.

Terör örgütlerine karşı düzenlenen askeri operasyonlarda en önemli risk; operasyonel devamlılığın olmaması, operasyonların dönemsel bir biçimde icra edilmesi, örgütün tamamen ortadan kaldırılmasını hedefleyecek bir anlayış birliğinin kurumsal düzeyde bulunmaması, mücadele sırasında verilecek kayıplara karşı sivil ve askeri kurumların duyarlı olması nedeniyle operasyonel devamlılığın, muharebe ruhunun ve saldırganlığın kısıtlanmış olması sonucunda terör örgütlerinin hayatta kalmalarını sağlayacak yeni yöntem ve yetenekler geliştirmeleri için gerekli zaman bulabilmeleridir. Dolayısıyla terör eylemlerinde örgüt bir süreklilik sağlayarak politik avantajlar elde edebilmektedir.

Merkezi Liderliğin Etkisizleştirilmesi

Terör örgütü liderleri ya da liderlik merkezi (komuta kontrol merkezleri) grup üyelerinin birbirleri ve liderleri ile arasındaki psikososyal bağların sürdürülmesinde, grubun bir bütün halinde hareket etmesinde, grubun savaşıma motivasyonunun devam ettirilmesinde ve en önemlisi de grup kimliğinin sürdürülmesinde önemli rol oynayabilmektedir. Bu rol bazı terör örgütlerinde tek adam yönetimi altında işletilirken, diğer örgütlerde ise, birden çok üst düzey liderin oluşturduğu bir yönetici kadro örgüt üzerinde kontrol sahibi olabilmektedir.

Özellikle kültür kişilik özellikleri gösteren liderlerin yönetimi altındaki örgütlerin, grup kimliklerinin sürdürülmesinde, grup bütünlüğünün sağlanmasında ve dolayısıyla mücadele iradelerinin sürdürülmesinde belirgin bir rolün bulunduğu görülmektedir (İlhan ve Tuncal, 2014). Bu liderler, örgüt üyelerinin fiziksel ve psikolojik kontrolünü tek başına sağlayarak örgüt üyelerinin ne oldukları ya da ne olmadıkları, ne yapacakları ya da ne yapmayacakları hakkında tek başına karar verebilmeye yetkisine sahiptirler. Tanrısal bir güç atfedilen bu liderler bu anlamda grup bütünlüğünün ve kimliğinin yapılandırılmasında ve sürdürülmesinde temel ve vazgeçilmez bir işlev görmektedirler (İlhan, 2013; İlhan ve Tuncal, 2014).

Dolayısıyla da, liderlerin dekapitasyon operasyonları ile etkisizleştirilmesinden sonra, grup kimliğinin ve bütünlüğünün korunmasında grup üyeleri yeterli başarıyı gösterememektedirler. Örneğin, Sendero Luminoso, PKK ve Aum Shinrikyo terör örgütü liderlerinin etkisizleştirilmesinden sonra bu örgütlerin grup bütünlüklerinde belirgin bir bozulmanın ve savaşıma iradelerinde belirgin bir azalmanın ortaya çıktığı görülmektedir (Jordan, 2014). Bu üç örgüt lideri de kültür kişilik özellikleri göstermekte ve örgütlerin grup kimliklerinin sürdürülmesinde ve grup bütünlüğünün sağlanmasında temel rol oynamaktadırlar (Jordan, 2014; Freeman, 2014; İlhan, 2013). Bu açıdan grup kimliklerinin sürdürülmesinde tek bir lidere ya da belli bir liderlik kadrosuna ihtiyaç duyan terör örgütlerini, dekapitasyon operasyonları sonrasında grup kimliklerini sürdürmekte ve grup bütünlüklerini koruyabilmekte başarısız oldukları bu nedenle savaşıma motivasyonlarını sürdürmedikleri söylenebilir. Bununla birlikte merkezi komuta kontrolün hedeflenmesinin yanında, orta düzey lider kadronun tekrarlayıcı biçimde etkisiz hale geldiği operasyonlar, gerilla tarzı askeri bir yapılanmaya sahip terör örgütlerinde yıkıcı bir etki oluşturabilmektedir. Orta kademe lider kadrosunun etkisizleşmesi örgütün eleman temininden, elemanların askeri ve ideolojik eğitim süreçlerine, örgütsel kültür aktarılmasına kadar olan pek çok süreci bozmakta, alt kademe militanların belli bir disiplin ve grup bütünlüğü içerisinde hareket etmelerini engellemektedir.

El-Kaide merkezi liderliğine ve kamplarına yönelik operasyonların, 2001 yılında oldukça yoğun bir şekilde gerçekleştirilmesi sonrasında örgüt ciddi bir dağılıma sürecine girmiş ancak operasyonlardaki devamsızlık – ABD'nin askeri odağını Irak'a kaydırması nedeniyle- örgütün yeni çatışma ortamına uyum sağlayarak hayatta kalmasına ve silahlı mücadele iradesini devam ettirmesine önemli bir katkı sağlanmış görülmektedir.

Kurumsal liderlik mekanizmasını olgunlaştırmış olan terör örgütlerinin merkezi lider kadrosuna yönelik operasyonların bu anlamda örgütlerin yeniden evrilmesine fırsat verecek zaman bırakmadan aralıksız ve ısrarcı bir şekilde geliştirilmesinin gerekliliğini işaret etmektedir.

Grup üyeleri arasında beraberliğin engellenmesi: güvensizlik ve şüphe yaratma

Terör örgütlerinin grup kimliğinin korunmasında ve grup bütünlüğünün sağlanmasında, grup üyelerinin birbirine olan güvenleri ve örgütün silahlı mücadele ile ilişkili ideolojisine olan inançlarının tam olması gerekmektedir. Bu açıdan terör örgütleri grup bütünlüklerini bozabilecek muhalif düşünce ve davranışlara karşı oldukça duyarlı olabilmektedirler (Cronin, 2009).

Özellikle hiyerarşik merkezi örgütlenmelerde, Örgüt ideolojisinin, stratejisinin ve yöntemlerinin ve lider kararlarının sorgulanması ve örgüt üyelerinin birbirine karşı güvensizlikleri bu anlamda örgütün grup kimliğine bir tehdit olarak algılanarak grup kimliğini koruma adına şiddetli bir şekilde cezalandırılabilir. Bu davranış terör örgütlerinin grup kimliklerini korumaları için gerekli olmakla birlikte diğer taraftan örgüt üyelerinin gruptan duygusal anlamda kopmalarına neden olarak, örgütün grup bütünlüğüne de zarar verebilmektedir (Cronin, 2009).

Örneğin örgüt içerisine sızma ile espionaj ve ajanlık operasyonları sonrasında güç kaybeden ve operasyonel etkinliği azalan terör örgütlerinde, grup üyelerinin birbirlerine olan güvenlerinde belirgin bir azalma ve örgüt içi infazlarda artış olduğu görülmektedir (Cronin, 2009).

Örneğin ETA'nın espionaj ve ajanlık operasyonları ile içerisine sızan istihbarat elemanlarının ve muhbirlerin verdiği bilgilerle belirgin olarak operasyonel anlamda kısıtlanmasından sonra ETA'nın iç infazlara yöneldiği görülmektedir. Bununla birlikte terör örgütleri ideolojik anlamda kendi üyeleri ya da temsil ettiklerini iddia ettikleri toplumlardan eleştirilmeye karşı da belirgin bir duyarlılık göstermektedir (Cronin, 2009).

Örneğin, ETA'nın yakalanan ve hapiste bulunan eski üst düzey örgüt üyelerinin ETA'nın silahlı mücadele ideolojisini medya önünde eleştirmesi, ETA'nın lider kadrosunda büyük bir öfke yaratarak bu kişilerin yakınlıklarına yönelik infaz eylemlerinin gerçekleştiği görülmektedir. ETA'nın iç infazlara yönelmesi ve ideolojik farklılıkları şiddetli bir şekilde cezalandırması sonucunda, örgütün silahlı mücadelesi ile ilişkili ideolojisinin Bask toplumunda meşruiyetini yitirdiği ve örgütten kopuşların arttığı görülmektedir.

Dolayısıyla iç muhalefet ve ajanlık faaliyetlerinin grup kimliğine ve bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehdit olarak algılandığı terör örgütlerinin, grup kimliklerini koruma adına örgüt üyelerinin gruptan duygusal olarak kopmasına neden olacak hatalı terör eylemlerinde bulunmaya eğilimli olabildikleri görülmektedir.

Örgütün duygusal kopmaların artması grup bütünlüğünün korunmasında başarısızlığa neden olarak, örgütün savaşıma motivasyonunda azalmaya neden olabilmektedir. Özellikle gizliliğe ve güvenliğe çok önem veren yer altında faaliyet gösteren terör örgütlerinin muhbirlik ve espionaj gibi istihbarat operasyonları sonrasında, grup kimliğini sürdürme ve bütünlüğünü korumada başarısız olabilecekleri ve bu nedenle de savaşıma iradesini tüketebileceği söylenebilir. Bu açıdan terör mücadelesinde örgüt üyelerinin ölü olarak etkisiz hale getirilmesinden ziyade canlı ele geçirilmesine öncelik verilmesi; örgüt hakkında önemli istihbarat bilgilerinin elde edilmesini sağladığı gibi, örgüt içerisinde güvensizliğin artmasına neden olarak grup bütünlüğünün bozulmasına katkı sağlayabilmektedir.

Bu durum terörle mücadele eden devletlerin insan istihbaratı imkanı ve yetenekleri ile bilgi hareketi imkanı ve yeteneklerine ciddi anlamda kaynak ayırması gerektiğini işaret etmektedir. Örgüte sızma amaçlı insan kaynağının geliştirilmesi, örgüt gündemini belirleyen tartışmaların yönlendirilmesini sağlayacak şekilde bilgi alanında örgütlenilmesi terör örgütlerinin kaynaklarını tüketme ve içine kapanmasında büyük önem taşımaktadır. Örgüt mensuplarını seçmede özenli davranan ve güvenlik konusuna birincil öncelik veren şehir örgütlerinin grup üyeleri arasındaki güvensizlik ve şüphelerin ortaya çıkmasına daha duyarlı oldukları söylenebilir.

Fiziki Maddi Kaynaklar ve İmkanlardan Yoksun Bırakılma

Terör örgütlerinin grup bütünlükleri ve mücadele iradelerini sürdürmede rolü olan faktörlerden birisi de fiziksel gereksinim duydukları belli başlı kapasitelerdir. Terör örgütleri operasyonel etkinlik için gereken maddi kaynaklar, lojistik destek gibi gerekli imkanlar olmadan başarılı bir mücadele ortaya koyması oldukça zordur. Bu nedenle de bir çok ülke terör örgütlerinin ekonomik, lojistik, silah gibi fiziksel imkanlarını engelleyerek, terör örgütleri ile mücadele etmektedir.

Fiziksel imkanlar terör örgütlerinin hem başarılı bir operasyonel etkinliğe sahip olarak eylemlerde bulunmaları için gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkarken, hem de grup kimliğinin sürdürülmesi ve grup bütünlüğünün sürdürülmesi için gerekli unsurlar olarak değerlendirilebilmektedir. Operasyonel etkinliği için kontrol altında tuttuğu bir coğrafyaya, bu coğrafyada askeri bir alan hakimiyetini ve aynı zamanda güvenli alanlara ihtiyaç duyan terör örgütlerinin, bu imkanlarını yitirdikten sonra grup bütünlüklerini koruyamadıkları ve savaşıma motivasyonlarının azaldığı görülmektedir (O'Neill, 1990: 55).

Dolayısıyla grup dinamikleri anlamında örgüt beklası için gereken belirli fiziksel imkanlardan yoksun olan terör örgütlerinin grup kimliklerini sürdürmekte, yapılandırmakta ve grup bütünlüklerini korumakta başarısız olabilecekleri söylenebilir. Örneğin, Sendero Luminoso gibi geniş bir coğrafi alanı kontrol altında tutan, bu alanlarda özgür operasyonel hareket imkanına sahip ve izole alanlarda güvenli alanları bulunan terör örgütlerinin, bu fiziksel imkanları etkisizleştikten sonra dağılıma sürecine girdiği savaşıma motivasyonlarında belirgin azalmanın olduğu görülmektedir (Cragin, 2004, s.65-67).

Benzer şekilde PKK terör örgütünün savaşma motivasyonunun azalmasında ve grup bütünlüğünün bozulmasında, kontrol ettiği coğrafi alanlarda alan hakimiyetine son verilmesinin ve güvenli alanlarda bulunan komuta kontrol merkezlerinin askeri operasyonlarla imha edilmesinin büyük rol oynadığı görülmektedir (Paul ve Grill, 2010: 91).

Özellikle Maoist savaş doktrinini benimseyen örgütler, kırsal bölgelerde güvenli bölgelerin varlığını ve coğrafi alan hakimiyetini başarılı bir gerilla mücadelesi ve etkin bir operasyonel kapasitenin oluşumu için gereklidir (O'Neill 1990: 119). Dolayısıyla bu tarz örgütler varlıklarını sürdürülebilmek için kırsal alanlarda düşman tehdidinden uzak izole kırsal ya da dağlık alanlarda bulunan güvenli alanlara ve belli bir coğrafyada askeri alan hakimiyetine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu açıdan güvenli alan varlığı ve coğrafi alan hakimiyetine dayalı bir mücadele doktrini benimseyen örgütlerin, bu imkanlardan yoksun kalmaları, grup dinamikleri bağlamında bu örgütlerin grup bütünlüklerini sürdürmede başarısız olmalarına neden olabilecektir. Bununla birlikte izole güvenli alanlar, örgüt üyeleri üzerinde alternatif bir gerçekliğin sosyal etkiden uzak bir şekilde oluşturulmasını kolaylaştırarak, istenilen yönde bir grup kimliği geliştirilmesine imkan sağlayabilmektedir.

Yukarıda da değinildiği gibi bazı konvansiyonel misilleme operasyonları terör örgütlerinde grup bütünlüğünün güçlenmesine neden olarak savaşma motivasyonlarında artışa neden olmaktadır. Ancak, PKK, Sendero Luminiso, Tamil Kaplanları gibi terör örgütlerine yönelik olarak konvansiyonel operasyonların, bu örgütlerin etkisizleşmesinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Cronin, 2009). Bu durumun icra edilen geniş ölçekli konvansiyonel askeri operasyonların, örgütlerin grup kimliklerini sürdürmeleri ve yapılandırılmalarında öneli rolü olan güvenli alanlar ve alan hakimiyeti gibi fiziksel unsurları etkisiz hale getirmesinin bir sonucu olduğu söylenebilir.

2015-2020 yılı arasında TÖ PKK'ya karşı geliştirilen operasyonların "bul-yok et-kal" stratejisi temelinde gerçekleştirilmesi ile örgütün yurt içi ve yurt dışındaki üslenme, kamp ve barınma yerlerinden yoksun bırakılması, TÖ tarihinde en düşük katılım rakamlarının ve en düşük eylem sayısının ve en yüksek teslim olma sayısının ortaya çıkmasına neden olmuş görülmektedir. 2016'ya kadar Irak Kuzeyinde serbest hareket imkanı nispeten koruyan örgütün, bu hareketliliğinin günümüzde ciddi anlamda kısıtlanmış olması, örgütün sözde "medya savunma alanları" doktrininin psikolojik ve mitik etkisini ciddi anlamda zayıflatmış görülmektedir. Dokunulmaz alanlarda operasyon gerçekleştirilmesinin yanında TSK'nın kalıcı üslenme noktaları ve alanları oluşturması TÖ açısından oldukça yeni ve belirsiz bir çatışma ortamında kendisini bulmasına neden olmuş, hayatta kalım için yeni arayışlar içerisine girmeye başlamış görülmektedir. Silahlı mücadele iradesinin belli bir arazide tutunmaya ve fiziki maddi imkan ve kapasitelere sahip olmaya bağımlı olması nedeniyle Irak Kuzeyinde yürütülen operasyonların gelecekte de devamlılık gösterecek ve alan tutacak şekilde planlanmasına gereksinim bulunmaktadır.

Örgüt mensuplarına yönelik gerçekleştirilecek operasyonların geniş kapsamlı olmasının yanında, arazide küçük modüler tim düzeyinde birliklerle hareket edilerek örgüt gruplarının buldukları alanlarda ve sektörlerde sürekli baskı altına alınması, barınma alanlarında rahat ve huzurlu olamamalarının sağlanması, sürekli bir belirsizlik ve korku içerisinde baskın operasyonların icra edilmesi örgütün fiziksel anlamdaki kısıtlılığın psikolojik olarak tükenmişliğe dönüştürülmesinde önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç

Terör örgütlerine karşı mücadelede en önemli amaç teröristlerin bireysel ve grup düzeyinde mücadele azim ve iradelerini kırmaktır. Askeri ve istihbarat analistleri bu olayı sıklıkla örgüt mensuplarının morallerinin etkilenmesi şeklinde ele almaktadır. Ancak moral oldukça yanlıcı ve belirsiz bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Moralın düşük olması savaşma ve mücadele azim ve iradesinin düşük olmasını gerektirmez. Morale ilgili öngörüler ve değerlendirmeler genelde yakalanan ve teslim olan terör örgütü mensuplarından edinilen bilgi ve izlenimler aracılığı ile elde edilmekte ve bütün bir örgüte genellenmektedir.

Dolayısıyla moral odaklı askeri ve istihbarat değerlendirmelerinin genellikle yanlıcı olacağının vurgulanmasında fayda bulunmaktadır. Savaşma azim ve kararlığı, moral olgusundan daha karmaşık bir fenomen olarak gözlenmektedir.

Azim ve kararlılık bu anlamda tek bir faktörden değil, çok fazla sayıda faktörden etkilenmekte ve ölçülmesi oldukça zordur. Terör örgütlerine karşı askeri operasyonların planlanmasında bu anlamda örgüt mensuplarının moralinden ziyade daha somut göstergelere sahip olan savaşma azim ve iradesinin kırılmasına odaklanılması örgüte karşı mücadele başarı için stratejik önem taşımaktadır. Terör örgütleri gibi yasa dışı silahlı örgütlenmelerin temel amacı var olan şebekeyi devam ettirmekte ve hayatta kalmaktır.

Dolayısıyla terör örgütleri var oldukları sürece her zaman düşman olarak gördükleri hedeflere karşı tehdit oluşturmaya devam edeceklerdir. Örgütsel öğrenme olarak da adlandırılan süreçlerin yanında terör örgütlerinin çatışma sürecinde kendi imkan ve yeteneklerini geliştirmesi beklenir. Terörle mücadele kapsamındaki her operasyon, terör örgütünün yeni bir tedbir ve anlayış geliştirmeye itmektedir.

Terör örgütü değişen çevreye uyum sağlayabildiği sürece hayatta kalmaya ve tehdit olarak varlığını sürdürmeye devam edebilmektedir. Devletlerin terör örgütleri ile mücadelede bu anlamda yaptıkları en büyük hata, terör örgütlerine değişen şartlara uyum sağlayabilmelerine imkan verecek zamanı sunacak şekilde bir mücadele anlayışı ve stratejisi geliştirmeleridir. Terör örgütlerinin vermiş oldukları kayıpların tekrar uyum sağlamalarına yetmeyecek düzeyde fazla olması amaçlanmadan ve planlanmadan gerçekleştirilecek askeri ve güvenlik operasyonları paradoksal olarak terör örgütlerinin güçlenmesine neden olmaktadır.

Örneğin, caydırma amaçlı geniş kapsamlı askeri operasyonlara rağmen örgütün kırsal alanlarda varlığını sürdürmeye devam etmesi, lider kadronun etkisiz hale getirilmesi ancak yeni liderlerinin ortaya çıkması ve tecrübe kazanmalarına yetecek zamanın tanınması, etkisiz hale geleceği, savaşma azim ve iradesini kaybedeceği öngörülen terör örgütlerinin eylemlerine devam etmesine neden olmaktadır. Bu durum terör örgütleri tarafından gerek kamuoyuna gerekse de kendi mensuplarına "yenilmez olduğu" algısını oluşturmak, askeri ve güvenlik operasyonlarının örgüte karşı "işe yaramadığı", "siyasi çözüm" gerektiği yönünde söylem üretmesine imkan vermektedir.

Dönemsel, cezalandırma amaçlı Caydırıcı askeri operasyonların örgütlerin amaçlarından vaz geçmesini sağlayacağına yönelik hatalı değerlendirmelerin temelinde yukarıda bahsedilen moral odaklı değerlendirmeler bulunmaktadır. Örgüt mensuplarının moralieri operasyonlar sonrası aldıkları darbelerden sonra elbette bozulacaktır.

Ancak bozuk moralin davranış çıktılarının neler olacağı ise belirsiz kalmaktadır. Moral bozukluğu kimi durumlarda intikam ve öfke ile karşı bir eylem geliştirilmesine yol açabileceği gibi, grup üyelerinin moralierinin düşük olmasına rağmen verilen emirleri uygulamalarını engellemez.

Örgüt mensuplarının mücadele azim ve iradelerini kıran olgu bu anlamda moral düşüklüğü gibi öznel belirsiz durumlar değil, operasyonların yaratmış ya da yaratacak olduğu irsan evriminin sonucu olan çeşitli davranış çıktılarıdır. Dolayısıyla örgüt mensuplarını hareketsizliğe, bu kapsamda örgütte faaliyeti yürütmeyi anlamsız hale getirecek şekilde operasyonel sürekliliğin olmadığı her durum terör örgütlerinin daha da güçlü ve yeni yöntemlerle faaliyetlerine devam etmesini sağlayacaktır. TÖ yönelik bu anlamda geliştirilecek askeri operasyonlarda, istihbarat operasyonlarında, bilgi operasyonlarında temel mantığın devamlılık, süreklilik ve bu anlamda örgütün kendisini yenilemesine, yeni mücadele yöntem ve çatışma koşullarına uyum sağlamasına fırsat bulamayacak şekilde kayıp verdirilmesinin "agresif" bir şekilde hedeflenmesidir.

"Agresiflik" yalnızca muharip personel, birlik ve askeri organizasyon düzeyinde değil, özellikle ulusal ve siyasi karar verici düzeyinde olmasıyla anlam kazanmaktadır. Gerek sivil gerek askeri anlamda terörle mücadeleye kendini adanmış, özelleşmiş bir kadronun varlığı, terör örgütleri gibi hızlı değişim göstermeye eğilimli örgütlenmelerin uyum yeteneklerini bozmadaki mutlak bir gereklilik olarak durmaktadır.

Kaynaklar

- Craig, K., Daly, S. A., Everingham, S. S., Hoube, J., Kilburn, M. R., & Marcum, C. Y. (2004). The dynamic terrorist threat: An assessment of group motivations and capabilities in a changing world. Rand Corporation, 65-67
- Cronin, A. K. (2009). How terrorism ends: understanding the decline and demise of terrorist campaigns. Princeton University Press.
- Freeman, M. (2014). A Theory of Terrorist Leadership (and its Consequences for Leadership Targeting). Terrorism and Political Violence, 26(4), 666-687.
- İlhan, R.S. (2013). Psikopolitik Bir Bakış Açısından Yıkıcı Liderler ve Takipçileri: Yıkıcı Bir Cult Yapılanması Olarak PKK. 21. Yüzyılda Sosyal Bilimler Dergisi, 2, 97-118.
- İlhan, R.S ve Tuncal, T. (2014). Terör örgütleri ve Dekapitasyon stratejisi: Etkinliğin Psikodinamik Belirleyicileri. Milli Güvenlik ve Askeri Bilimler Dergisi, 1(4) 163-187
- Jordan, J. (2014). Attacking the Leader, Missing the Mark: Why Terrorist Groups Survive Decapitation Strikes. International Security, 38(4), 7-38.
- O'Neill, Bard E (1990). Insurgency and Terrorism: Inside Modern Revolutionary Warfare, Washington, D.C.: Brassey's (US).
- Paul, C., Clarke, C. P. ve Grill, B. (2010). Victory has a thousand fathers: Sources of success in counterinsurgency. Rand Corporation.
- Post, J. M. (1987). Rewarding fire with fire: Effects of retaliation on terrorist group dynamics. Studies in Conflict & Terrorism, 10(1), 23-35.

Silke, A. (2005). Fire of Iolous: the role of state countermeasures in causing terrorism and what needs to be done. Root causes of terrorism: Myths, reality, ways forward (ed) T Björger. Routledge.

what needs to be done. Root causes of terrorism: Myths, reality, ways forward (ed) T

---

[1] **Atf için:** İlhan, R.S. (2020). *Terör Örgütlerinin Mücadele İradesinin Tüketilmesi: Askeri Operasyonlar*. xx. XX.2020 tarihinde <https://www.teram.org/Icerik/teror-orgutlerinin-mucadele-iradesini-tuketmenin-yolu-askeri-operasyonlar-52> adresinden erişildi.

Rıfât Serav İLHAN